

ΣΕΛ. 28, 93

ΜΑΪΚΑ ΟΝΤΑΑΤΖΕ

**Ο συγγραφέας του «Αγγιου
ασθενή» στην Αθήνα**

«Η επιτυχία του “Αγγλου»

●●●●●
Ο διάσημος Καναδός συγγραφέας, που γεννήθηκε στη Σρι Λάνκα, ήρθε στην Αθήνα για να παρουσιάσει το πιο πρόσφατο μυθιστόρημά του, «Το τραπέζι της γάτας». Ένα μαγικό ταξίδι πάνω σε ένα υπερωκεάνιο φέρνει, αρχές της δεκαετίας του 1950, ένα αγοράκι από την Κεϊλάνη στην Αγγλία, σε αναζήτηση μιας νέας ζωής

Ρέιφ Φάινς, Κριστίν Σκοτ Τόμας σε σκηνή από την ταινία

ΒΑΣΙΛΕΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΡΙΟΣ

Της **ΒΕΝΑΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**
v.georgakopoulou@efsyn.gr

«**Α**», είναι ο συγγραφέας του «Αγγλου ασθενή». Θα τον ακολουθεί πάντα τον Μάικλ Οντάατζε το μυθιστόρημα που του έδωσε το 1992 το βραβείο Booker και έγινε παγκόσμια εκδοτική επιτυχία. Βοήθησε, βέβαια, λίγα χρόνια αργότερα (1996) και η ταινία του Αντονι Μινγκέλα με τις 12 υποψηφιότητες και τα 9 Όσκαρ. Πήρε από τις σελίδες του τα πάθη, τα μυστικά, τα δράματα και τους έρωτες στη Σαχάρα και την Ιταλία του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και τους έκανε πιο συναρπαστικούς χάρη στα κινηματογραφικά πρόσωπα που τους ενσάρκωσαν. Τη Ζιλιέτ Μπινός, την Κριστίν Σκοτ Τόμας, τον Ρέιφ Φάινς,

τον Κόλιν Φερθ.

Ο γεννημένος στη Σρι Λάνκα Καναδός Μάικλ Οντάατζε μας χάρισε έκτοτε κάμποσα σημαντικά μυθιστορήματα, πάντα στην πρώτη γραμμή της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Για τον Καναδά αλλά και για την πατρίδα του, τη Σρι Λάνκα, που ζούσε έναν από τους πιο πολυτελείς και άγριους εμφύλιους πολέμους, από τη μια μεριά ο εθνικός στρατός, από την άλλη οι αντάρτες Τίγρεις Ταμίλ, μειονότητα που διεκδικούσε ανεξαρτησία. Και ξαφνικά, αποφάσισε το 2011, στα 68 του χρόνια, να γράψει ένα βιβλίο που μοιάζει να αφηγείται την προσωπική του περιπέτεια. Τότε που το 1954, εντεκάχρονο αγοράκι, επιβίβαστηκε ολομόναχος από το λιμάνι του Κολόμπο στο υπερωκεάνιο «Ορονσέι» και μετά από 21 μέρες ταξίδι σε Ινδικό,

Ερυθρά Θάλασσα, Σουέζ και Μεσόγειο «έπιασε» Αγγλία. Εκεί που περίμενε η μαμά του και άρχισε μια άλλη μεγάλη περιπέτεια, που του χάρισε γνώση, μια δεύτερη πατρίδα στον Καναδά, ένα επάγγελμα, τη λογοτεχνία, και παγκόσμια φήμη.

Αυτό το μυθιστόρημα, το «Τραπέζι της γάτας», ήρθε να παρουσιάσει στην Αθήνα ο Μάικλ Οντάατζε, αφού κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Πατάκη» σε μετάφραση Κατερίνας Σχινά. Τραπέζι της γάτας είναι εκείνο στο οποίο, όσο πιο μακριά γίνεται από το τραπέζι του καπετάνιου, τρώνε και γνωρίζονται οι ασήμαντοι, αλλά τόσο συναρπαστικοί και μυστηριώδεις επιβάτες του «Ορονσέι». Τα καταφέρνει ο Οντάατζε και δημιουργεί έναν ολόκληρο κόσμο, με ήρωες κλέφτες, καλλιτέχνες, τυχοδιώ-

κτες, ατίθασες γυναίκες και στο κέντρο ένα αγοράκι που καταβροχθίζει τα πάντα και θα γίνει, βέβαια, συγγραφέας.

• **Τελικά πώς προφέρεται το περίεργο επώνυμό σας και από πού ακριβώς προέρχεται;**

Προφέρεται Οντάατзи. Είναι fake, κατασκευασμένο όνομα, ακόμα και η προφορά του. Αρχικά ήταν Ινδικό και προφερόταν πιο... φανατικά. Αλλά όταν εισέβαλαν στην Κεϊλάνη οι Ολλανδοί, άρχισε να μοιάζει περισσότερο με ολλανδικό, αυτό το διπλό άλφα που έχει για παράδειγμα. Οι πρόγονοί μου είναι Ταμίλ από την Ινδία, που πήγαν στη Σρι Λάνκα και άρχισαν να παντρεύονται τους πάντες, Κεϊλανέζους, Ολλανδούς. Αρα είμαι ένα μείγμα.

• **Οι περισσότεροι σας ξέρουν λόγω του «Αγγλου ασθενή», βιβλίου και ταινίας. Μήπως καμιά φορά η μεγάλη επιτυχία μπορεί να είναι επικίνδυνη για έναν συγγραφέα;**

Η επιτυχία πάντα επηρεάζει τον συγγραφέα. Τα βιβλία, όμως, όχι. Ο «Αγγλος ασθενής» καθόλου δεν με επηρέ-

ασε, δεν ξαναέγραψα βιβλίο που να του μοιάζει, έκανα το ακριβώς αντίθετο. Η επιτυχία μου επέτρεψε να γράψω ό,τι ήθελα, μου έδωσε ελευθερία. Μπορούσα μετά το Booker να γράφω πια φουλ-τάιμ και να συνεχίσω να πειραματίζομαι.

• **Η ταινία πώς σας είχε φανεί;**

Μου άρεσε πολύ, ήταν κοντά στο βιβλίο και συγχρόνως όσο μακριά έπρεπε. Στάθηκε τυχερός που έπεσε στα χέρια του Αντονι Μινγκέλα.

• **Θεωρείτε ότι ο «Αγγλος ασθενής» είναι το καλύτερο βιβλίο σας;**

Δεν θα το 'λεγα. Κάθε βιβλίο που γράφω το αφήνω πίσω μου, ανήκει στο παρελθόν. Δεν ξαναδιάβασα τον «Αγγλο ασθενή» από τότε που τον έγραψα. Κανένα βιβλίο μου δεν έχω ξαναδιαβάσει, καλά καλά δεν τα θυμάμαι, αμυδρά μόνο. Το μόνο που ξαναδιάβασα είναι το «Φάντασμα της Ανίλ», γιατί έπρεπε να πάω σε ένα σχολείο να κουβεντιάσω με τα παιδιά. Με την ευκαιρία ξαναθυμήθηκα την τεράστια έρευνα που είχα κάνει για τον εμφύλιο στη Σρι Λάνκα και τους αντάρτες Ταμίλ.

Εγγραφα ποιήματα για την Ωραία Ελένη

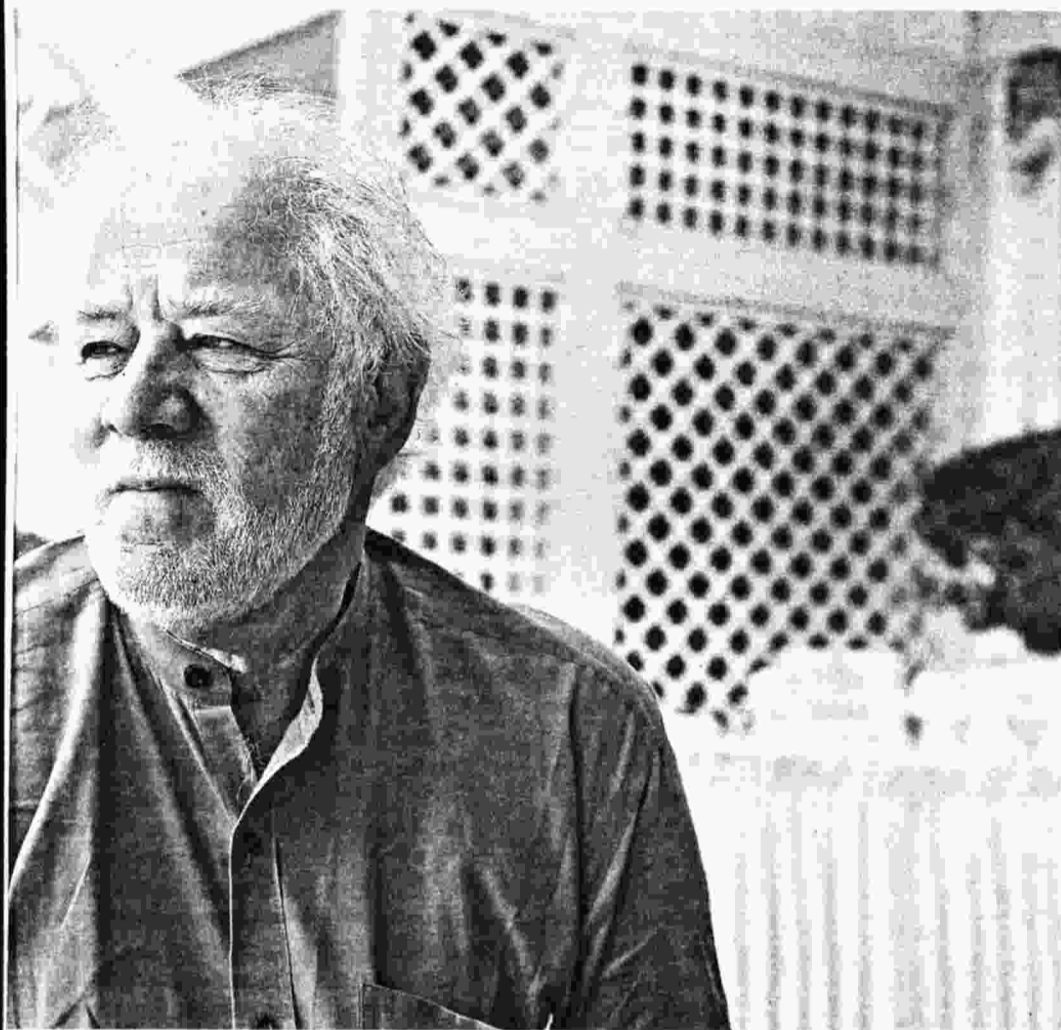
• **Είναι το πρώτο σας ταξίδι στην Ελλάδα;**

Θα σας φανεί περίεργο, αλλά ήρθα για πρώτη φορά στην Ελλάδα για διακοπές με την οικογένειά μου λίγους μήνες αφού είχα τελειώσει το «Τραπέζι της γάτας». Πέρασα με καταπληκτικά, ήμουν και ελεύθερος από συγγραφικές έγνοιες, τρεις εβδομάδες γυρίζαμε στα νησιά, Ρόδο και αλλού. Ηρθαμε και στην Αθήνα, όπου για πρώτη φορά συνάντησα και την Άννα Πατάκη. Μας έφερε σε επαφή η Αμερικανίδα ποιήτρια φίλη μου Ελένη Σικελιανός (σ.σ. δισηγγονή του μεγάλου ποιητή Αγγελου Σικελιανού).

• **Τι ξέρατε για την Ελλάδα;**

Για μένα ο Τρωικός Πόλεμος είναι το κέντρο του Σύμπαντος (γελάει). Όταν στο Πανεπιστήμιο πήρα για πρώτη φορά ένα μάθημα πάνω στην αρχαία ελληνική μυθολογία, είχαμε έναν καθηγητή που μιλούσε για τους θεούς σας σαν να ήταν συγγενείς του. Και αυτό μου άλλαξε τη ζωή. Τα πρώτα ποιήματά που έγραψα ήταν για την Ωραία Ελένη, τον Πρίαμο, τον Πάρη. Η Ιλιάδα με σημάδεψε ακόμα και στον τρόπο μου να βλέπω τη θάλασσα, τον κόσμο. Και τι γραφή αυτή του Ομήρου. Τι φανταστικό κείμενο για έναν πόλεμο. Η Ιλιάδα θα ζει πάντα.

«ασθενή» μου έδωσε ελευθερία»

Η καταπληκτική λογοτεχνία της Σρι Λάνκα

• **Εχετε ακόμα οικογένεια στη Σρι Λάνκα; Νιώθετε Σριλανκέζος;**

Μια αδελφή μου και μια μεγάλη ευρύτερη οικογένεια ζει εκεί. Θα έλεγα ότι είμαι περήφανος γιατί είμαι Σριλανκέζος και χαρούμενος που είμαι Καναδός.

• **Η κατάσταση στη Σρι Λάνκα μετά το τέλος του εμφυλίου είναι κάπως καλύτερη;**

Αρκετά. Είκοσι πέντε χρόνια κράτησε η αιματοχυσία και η εξέγερση των ανταρτών Τίγρης Ταμίλ. Και συμβαίνει και κάτι ακόμα κα-

λό: έχουμε μια ενδιαφέρουσα νέα λογοτεχνία, που κι αυτή δεν είναι πια εμμηρηστική, αλλά μιλά για ανεκτικότητα και συγχώρεση. Όταν κέρδισα το 1992 το Booker θέσπισα με το χρηματικό έπαθλο ένα λογοτεχνικό βραβείο στη Σρι Λάνκα. Χαίρομαι τόσο όταν διαβάζω φανταστικά βιβλία, όπως το «Wave» της Sonali Deraniyagala, που έχασε άνδρα, παιδιά και γονείς στο τσουνάμι, αλλά και πιο πρόσφατα το «A Long Watch» της Sunila Galappatti, χρονικό της απαγωγής και αιχμαλωσίας ενός καπετάνιου από τους Ταμίλ.

• **Πώς διαμορφώθηκε η γραφή σας; Είχατε μια δυτικού τύπου εκπαίδευση, ακόμα και μικρός στην Κεϊλάνη. Πόσο, όμως, σας επηρέασε το νησί σας, η κουλτούρα του;**

Δεν τα καταλαβαίνεις εύκολα αυτά τα πράγματα. Όταν μεγάλωνα στην Κεϊλάνη, έμαθα πώς διηγούνται οι άνθρωποι ιστορίες, υπήρχε μια πολύ ζωντανή προφορική παράδοση. Γύρω από ένα τραπέζι φαγητού γίνονταν όλα. Τσακωμοί, γέλια. Πολύ πριν μου περάσει από το μυαλό να γίνω συγγραφέας, αυτό το κομμάτι της καθημερινότητας ήταν το κέντρο της ζωής μου. Και, άλλωστε, μικρός δεν διάβαζα πολύ. Ίσως τα πρώτα κανονικά βιβλία μου τα έδωσαν όταν πρωτοήρθα στην Αγγλία, paper back, ένα θυμάμαι ήταν του Σάλιντζερ. Αλλά κυρίως αστυνομικά διάβαζα, η καλή λογοτεχνία δεν μπήκε στη ζωή μου παρά μόνο όταν πήγα πανεπιστήμιο, στο Κεμπέκ. Τότε άρχισα να θέλω να γράψω, στα 18 μου, ανακαλύπτοντας κυρίως τους Αμερικανούς ποιητές. Τον Γουίλιαμ Κάρλος Γουίλιαμς,

που εξύμνησε ο Τζάρμους στην ταινία «Πάτερσον», τον Ρόμπερτ Κρίλι, την Καναδέζα Φίλις Γουέμπ. Αλλά και πεζογράφους όπως ο Ράσελ Μπανκς. Πέρασα κι εγώ από τη μανία με τους κλασικούς συγγραφείς, Τολστόι κ.λπ., αλλά η σύγχρονη λογοτεχνία με ενδιέφερε. Επαιρνα από παντού, γίνονταν τόσο πολλά γύρω μου εκείνη την εποχή.

• **Ακόμα έχετε τάση προς την ποίηση, είναι εμφανές ακόμα και στο μυθιστόρημά σας.**

Δεν θα μου άρεσε καθόλου να τη χάσω. Εξακολουθώ να γράφω όταν μπορώ, αλλά τα μυθιστορήματα είναι απαιτητικά, δεν αφήνουν χώρο για μια άλλη, παράλληλη γραφή.

• **Ξαφνικά αποφασίσατε να γράψετε ένα μυθιστόρημα που θα μπορούσαμε να το θεωρήσουμε αυτοβιογραφικό, αλλά εσείς επιμένετε ότι είναι μυθοπλασία. Για εξηγήστε μας τι είναι το «Τραπέζι της γάτας»;**

Ήθελα να έχω με τον ήρωά μου τα ίδια βασικά χαρακτηριστικά: εντεκάχρονος, μια μέρα του 1954, μπαίνει στο υπερωκεάνιο «Οροσέι» και πηγαίνει

ολομόναχος από το Κολόμπο στην Αγγλία να βρει τη μητέρα του, που έχει χωρίσει από τον πατέρα του. Αλλά η αλήθεια ήταν ότι δεν θυμόμουν καθόλου τι συνέβη στο καράβι, ποιος ξέρει γιατί, ήμουν μικρός και τρομοκρατημένος που πήγαινα σε ξένη χώρα. Το μόνο που θυμάμαι είναι ότι έπαιζα συνέχεια πιναγκιόνγκ. Ετσι, ξαναφαντάστηκα το ταξίδι μου, το μετέτρεψα σε κανονική περιπέτεια.

• **Γιατί, όμως, η ανάγκη να γυρίσετε πίσω στο παιδί που ήσασταν;**

Ίσως γιατί τα περισσότερα από τα βιβλία μου είναι γεμάτα ερωτευμένους, βασανισμένους ενήλικες. Και είχα και τα παιδιά μου να με ρωτάνε πότε πότε «Μα πώς ήρθες στην Αγγλία; Ποιος ήταν μαζί σου;». Κι όταν τους έλεγα «κανένας, ταξίδεψα ολομόναχος», δεν μπορούσαν να το πιστέψουν. Κάποια στιγμή σκέφτηκα «να μια ενδιαφέρουσα ιστορία», μια ιστορία μέσα από τα μάτια ενός μοναχικού παιδιού, χωρίς προστάτες, γονείς ή κηδεμόνες. Αυτό το βιβλίο είναι για μένα η ιστορία ενός παιδιού που ανακαλύπτει την

ελευθερία. Αλλά ενώ ξεκίνησα να γράφω μόνο για ένα αγόρι, απλώθηκα, το βιβλίο έγινε για τρία αγόρια, μετά για το «τραπέζι της γάτας», μετά για την ποιητική της μετανάστευσης μέσω όλων αυτών των ανθρώπων που πηγαίνουν σε μια ξένη χώρα.

• **Διαλέγετε πάντως να υποβαθμίσετε τις κοινωνικές παραμέτρους της μετανάστευσης και να εστιάσετε στην εσωτερική ζωή του μικρού ήρωα. Κι όμως, είναι το μεγάλο θέμα του πλανήτη σήμερα.**

Δεν θέλω τα βιβλία μου να μπαίνουν σε κατηγορίες θεμάτων. Εχω γράψει πάντως ένα, το «In the skin of a lion», για τους μετανάστες που έπαιξαν ρόλο στην ανοικοδόμηση του Τορόντο, στις αρχές του 1900. Το έχω καλύψει όλο αυτό το κοινωνικό και πολιτικό στοιχείο.

• **Επίσης δεν υπάρχει αντι-αποικιοκρατική διάθεση στο βιβλίο σας.**

Απλώς δεν αξιοποιώ, δεν υπογραμμίζω το ιστορικό υπόβαθρο της αποικιοκρατίας. Δεν νομίζω ότι απασχολούν τα παιδιά τέτοια πράγματα, μόνο όταν μεγαλώνουν αρχίζουν να καταλαβαίνουν και να θυμώνουν. Θα 'λεγα, πάντως, ότι οι τρεις μικροί φίλοι εκφράζουν ασυναίσθητα την αντίθεσή τους στην αποικιοκρατία με το να κάνουν τρέλες πάνω στο καράβι, κακά πράγματα, να ξεφεύγουν εντελώς με τη συμπεριφορά τους.

• **Νιώσατε, πάντως, την κοινωνική πίεση όταν φτάσατε στην Αγγλία; Νιώσατε ξένος και διαφορετικός,**

παρ' όλο που με αυτά τα ανοικτά μάτια και το δέρμα δεν μοιάζετε με Ασιάτη;

Θα 'λεγα ότι ήμουν κάπως αφελής. Τώρα, εκ των υστέρων, σκέφτομαι σε πόσο διαφορετική χώρα βρέθηκα. Δεν είχα ξαναφορέσει κάλτσες στη ζωή μου, ούτε καπέλο ή γραβάτα στο σχολείο. Και όσο ανοιχτόχρωμος και αν ήμουν, είχα έντονη προφορά. Αρα είχα απόλυτη συναίσθηση της διαφορετικότητάς μου, ένιωθα ότι ξεχώριζα από τους άλλους.

• **Τώρα;**

Όχι πια. Υπήρξα τυχερός από αυτή την άποψη στη ζωή μου. Μπορώ, όμως, να νιώσω τους άλλους γύρω μου όταν νιώθουν ξένοι και διαφορετικοί ή πέφτουν θύματα διακρίσεων.

• **Ζείτε και στον Καναδά, που, ειδικά μετά την εκλογή του Τζάστιν Τριντό, μας φαίνεται υπόδειγμα ανοικτής, ανεκτικής κοινωνίας. Είναι σ' αλήθεια;**

Είναι. Αλλά για πολλά χρόνια δεν ήταν έτσι. Στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου ο Καναδάς δεν δεχόταν εύκολα Εβραίους που ζητούσαν καταφύγιο από την Ευρώπη. Αλλά, και εντελώς πρόσφατα, για να είμαι ειλικρινής, ο προκάτοχος του Τριντό, ο Στίβεν Χάρπερ, ήταν απηλιαστικός. Σαν τους Αμερικανούς Ρεπουμπλικανούς, δεν είχε καμιά έγνοια για τους μετανάστες, ανακουφίστηκα που γλιτώσαμε από δαύτον. Ο Τριντό είναι καλός, δεν θα 'λεγα τέλειος, αλλά και ποιος είναι; Ίσως μόνο ο Ομπάμα (γελάει).

• **Πήρατε οι Καναδοί κι ένα Νόμπελ Λογοτεχνίας με την**

Αλις Μονρό. Εχετε και την άλλη διάσημη συγγραφέα, τη Μάργκαρετ Ατγουντ. Υπάρχει ενδιαφέρον από το κοινό για τη λογοτεχνία;

Υπάρχει ενδιαφέρον, αλλά μη φανταστείτε τίποτα το υπερβολικό. Η μεγάλη αλλαγή που έχει γίνει είναι ότι τα βιβλία πια αντιμετωπίζονται σαν είδος ψυχαγωγίας. Ετσι τα καλύπτουν τα μίντια, όχι μόνο σαν λογοτεχνικό φαινόμενο, αλλά και σαν κοινωνική εκδήλωση.

• **Ο Τραμπ είναι γείτονάς σας. Τι λέτε; Είναι επικίνδυνη η εκλογή του για τον κόσμο;**

Πολύ το φοβάμαι. Ειδικά γιατί είναι ο πρόεδρος του πολέμου, μόνο με ακραίες πολεμικές αποφάσεις μπορεί να κρατήσει τη δημοφιλία του, που άρχισε ήδη να φθίνει. Τρέμω όταν σκέφτομαι τι μπορεί να κάνει για να αποδείξει την πυγμή του. Δεν ξέρω ούτε έναν Αμερικανό (και γνωρίζω πάρα πολλούς) που δεν νιώθει συντετριμμένος και προσβεβλημένος. Πάντα παραπονιόμαστε για την Αμερική, αλλά έχει μεγάλο πολιτισμό και αυτό που συμβαίνει τώρα παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον. Οι εφημερίδες αντιπετιθενται, οι δικηγόροι και η Δικαιοσύνη αντιδρούν προσπαθώντας να σώσουν ό,τι ο Τραμπ θέλει να καταστρέψει. Παρακολουθούμε μια κανονική μάχη.

• **INFO: Στα ελληνικά κυκλοφορούν ακόμα τα βιβλία του: «Ο Αγγλος ασθενής», «Το φάντασμα της Ανίλ», «Divisadero» από τις εκδόσεις Καστανιώτη.**